

БОРИСЛАВ ШУРДИЋ
Историјски музеј Србије, Београд

ИЗВЕШТАЈ О УЧЕШЋУ НА 17. ГЕНЕРАЛНОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ ICOM-А У СТАВАНГЕРУ, НОРВЕШКА 2-7. ЈУЛ 1995. ГОДИНЕ

Од 2. до 7. јула ове године учествовао сам као представник Југословенског националног комитета ICOM-а (ЈНК ICOM) у раду 17. Генералне конференције ICOM-а, односно 18. Генералне скупштине ове организације.

ШТА ЈЕ ICOM:

ICOM је Међународни савет музеја UNESCO-а (The International Council of Museums = Le Conseil International de Musées). Удружен је у UNESCO као невладина организација А категорије са консултативним статусом у Економском и Социјалном савету OUN. Он је некомерцијална асоцијација, првенствено финансирана од сопственог чланства и донацијама јавних и приватних организација. Обезбеђује део програмских активности UNESCO-а које се односе на музеје. Секетаријат и документациони центар (UNESCO-ICOM Museum Information Centre) имају седиште у Паризу. Ова асоцијација тренутно има око 12.000 чланова у 120 земаља широм света.

Циљеви рада ICOM-а су следећи:

- Оснаживање међународне музејске сарадње;
- Размена и професионално усавршавање стручњака;
- Промоција професионалне етике;
- Борба против незаконите трговине културним добрима;
- Заштита светског културног наслеђа.

Међународни комитет ICOM-а су стручне организације које се баве посебним питањима музејске професије и које задовољавају посебне професионалне интересе. Ове организације се срећу једном годишње и редовно објављују резултате свога рада.

Национални комитети су основне јединице и канали за комуникацију међу члановима ICOM-а. Оснивају се у земљама чланицама OUN.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ НАЦИОНАЛНИ КОМИТЕТ ИКОМ-А

До 1991. године Југославија је била редовни и пуноправни члан ICOM-а. Седиште ЈНК ICOM-а је било у Загребу. (СР Србија никада није

подржала пребацивање ове организације у Београд, наводно због недостатка средстава, иако се радило о око 2.000 USA \$ годишње – у динарској противвредности). Тако је крајем лета 1991. на самом почетку грађанског рата у Југославији, у процесу уништавања свих савезних институција, Секретаријат ЈНК ICOM-а уз подршку чланова из Хрватске и Словеније распустио ову организацију. Како због ратних сукоба ниједан члан из Србије није могао да присуствује седници заказаној у Загребу, наш Комитет је распуштен.

На седници Музејског друштва Србије 18. маја 1993. године одлучено је да се обнови рад ЈНК ICOM-а. За председника је изабран академик Александар Деспић, директор Музеја науке и технике у Београду.

ПОЗИВ НА КОНФЕРЕНЦИЈУ

Понешто због неискуства и непознавања административне процедуре, а највише због санкција OUN против наше земље, тек марта ове године, приликом боравка изасланика Европског савета и UNESCO-а, госп. Hans Krištofa fon Imhofa у Београду успостављени су непосредни контакти са Паризом што је уродило позивом нашој земљи за учешће на 17. Генералној конференцији ICOM-а. До учешћа на Конференцији ЈНК се изборио за гаранције да ће Генерална скупштина расправљати о враћању наше земље у пуноправно чланство ICOM-а. Убрзо су добијене потврде.

ПРИПРЕМЕ ЗА КОНФЕРЕНЦИЈУ

У постојећим околностима одласци на међународне научне и стручне скупове равни су великим подухватима. Пошто сам до одласка на Конференцију имао изузетно мало времена, уз све стручне припреме хитно је требало:

- а) Добити норвешку улазну визу;
- б) Прибавити средства за путовање;
- ц) Организовати пут Београд-Ставангер-Београд.

Норвешку визу, за чије добијање регуларна процедура траје 2-3 месеца добио сам за двадесетак дана захваљујући љубазности и помоћи Норвешког НК ICOM-а који је неколико пута интервенисао код својих власти да убрзају поменути процедуру.

Средства за пут, боравак и котизацију обезбедили су Министарство културе Републике Србије, Републички завод за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу и Савезно министарство за науку и заштиту животне средине.

17. ГЕНЕРАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА

Конференција је одржана у Конгресном центру у Ставангеру. Овај центар у исто време скроман и удобан, типичан архитектонски егземплар скандинавског поимања живота, омогућио је солидну организацију Конфе-

ренције на којој је учествовало око 1.500 делегата из 96 земаља. По броју пријављених земаља и по броју учесника ово је до сада највећи скуп ICOM-а, што сведочи о развоју и снажењу ове асоцијације последњих година. Конференција је целог првог дана и другог поподне радила пленарно, а затим по секцијама (одн. међународним комитетима) чије су се сесије одржавале у Центру, оближњим ставангерским хотелима који имају изузетно добро опремљене конференцијске сале и у неким од ставангерских музеја. Норвешка је овој Конференцији дала изузетан значај. Њена покровитељка је била норвешка краљица Соња, а главни носилац послова Министарство културе Норвешке и министарка *Ese Kleveland*.

Тема пленарног дела Конференције била је "Музеји и заједнице". Последњих година, дубоко измењене политичке и социјалне околности у свету, а нарочито у Европи имале су за последицу и промене у третману културног наслеђа, односно редефинисање мисије музеја у друштву. Основни задатак институција које су задужене за чување културног наслеђа јесте развијање толеранције и комуникације међу различитим културним срединама.

Уводни реферат "Улога музеја у времену слома националних држава" је поднео др *Boris Grojs* са Универзитета у *Karlsruhe*, Немачка. Основни проблем који је он истакао јесте однос музеја и културног идентитета. Традиционалне институције за заштиту у европским државама биле су преваходно орјентисане према сакупљању и формирању збирки. Збирке је требало да буду носиоци и показатељи културног идентитета једне заједнице. Време постмодерних културних кретања у Европи показало је парадокс деловања музеја јер ништа није било подложније променама од самих збирки. Због тога музеји померају своју делатност на истраживање веза различитих култура и све више улазе у интернационалне пројекте. Интернационални ниво деловања музеја је покушај превазилажења локалне затворености и самодовољности која је најчешће пратила рад и мисију традиционалног музеја.

После тога у пленарној расправи учествовали су *Soroï Mapeto* Еое, директор Националног музеја Папуе, Нове Гвинеје који је говорио о угрожености културног идентитета многих народа пацифичког региона и значају музејских институција за његову ревитализацију и очување. Слична је била и тема норвешког Лапонца *Ole Henrika Mage* "Музеји и културне разлике". На послетку су саслушани реферати *Amine Dikerson* (Историјски музеј, *Chicago, SAD*) и *Fransoaz Vaserman* (Еко-музеј, *Fresne*, Француска), такође посвећени програмима деловања музеја у мултикултурним срединама.

Након пленарне седнице започео је тродневни рад у међународним комитетима. Пошто у ICOM-у тренутно делује 25 оваквих стручних комитета, а њихов рад може покрити само делегација од бар десетак стручњака, направио сам најужи избор и учествовао у раду IКОFOM-а (Комитет за музеологију), где сам и редовни члан, затим у раду СЕСА

(Комитета за образовање и културну анимацију), ИСМАН-а (Комитет за археолошке и историјске музеје) и ИСТОП-а (Комитет за образовање музејских професионалаца.

Пошто је мој примарни задатак на Конференцији био успостављање веза наших стручњака са ИСОМ-ом, скоро све своје слободно време посветио сам разговорима и сусретима са председницима и секретарима оних секција у које су желели да се укључе наши стручњаци. Мислим да сам у овоме имао доста успеха јер су многе иностране колеге показале велико интересовање за стање музеја у Југославији и спремност за сарадњу са нашим музеалцима.

ГЕНЕРАЛНА СКУПШТИНА

Последњег дана Конференције одржана је 18. Генерална скупштина ИСОМ-а. Најважнији део Скупштине били су избори за председника, Извршни, Надзорни одбор и Саветодавни комитет. За ЈНК ИСОМ најзначајнији део је било ратификовање одлуке ИО ИСОМ-а о повратку Југославије у пуноправно чланство ове организације. Ова одлука је 4. јула, донесена на Седници ИО, а на предлог Саветодавног комитета који сачињавају председници свих националних комитета. Захваљујући контактима са потпредседником ИО ИСОМ-а госп. *Vinošem Sofkom* кога сам срео две недеље пре ове Конференције у Брну, и његовим саветима имао сам унапред припремљену документацију која ми је омогућила да на Скупштини наступам као опуномоћени представник ЈНК са правом на пет гласова, т.ј. да одмах заступам наш тек признати Комитет у статусу комплетне делегације. Ово сам сматрао врло важним у случају да дође до прегласавања о враћању нашег Комитета у ИСОМ.

Скупштина је међутим, прихватила наше пуноправно чланство, уз противљење само двеју делегација – Хрватске и Босне и Херцеговине. Основни аргумент за наше враћање на коме сам инсистирао, био је тај да је Југославија пуноправни члан неколико организација и тела *OUN* и да је самим тим земља чланица *OUN*, што јој даје за право да буде равноправан члан ИСОМ-а. У суштини, овај аргумент се темељио на признавању континуитета СР Југославије. На моје задовољство, а верујем и свих Југословена, жалба Хрватске је оцењена од стране председавајућег као пропагандно-политички акт без правног и стручног утемељења и о њој се Скупштина није ни изјашњавала.

Генерална скупштина је такође донела и декларације о заштити културног наслеђа у случају ратних конфликта, односно борби против илегалне трговине културним добрима.

РЕЗИМЕ

Својим учешћем на 17. Генералној конференцији и 18. Скупштини ИСОМ-а обавио сам постављени задатак – враћање Југословенског нацио-

налног комитета ИСОМ-а у пуноправно чланство ове UNESCO-ве организације. Поред тога успоставио сам контакте са стручним и руководелим телима ИСОМ-а и тиме омогућио токове комуникације наших музејских стручњака са овом организацијом. Донео сам низ књига, стручних часописа и проспеката који могу бити заметак библиотеке и документарног центра ЈНК ИСОМ-а. Мислим да ово може бити од посебне важности управо у тренутку када се интензивно ради на формирању Музејског информационог система Србије, а коме ће се верујем врло брзо прикључити и Црна Гора.

Нажалост, много тога, посебно у раду стручних тела сам пропустио јер ми је физички било немогуће да покријем све занимљиве догађаје на овако великом скупу. Да би се извукла пуна корист од оваквих скупова, неопходно је да делегација једног националног комитета броји бар 5-7 стручно способних, али исто тако и физички издржљивих чланова. Зато сматрам да је већ сада неопходно започети припреме за учешће на следећој Генералној конференцији која је заказана за пролеће 1998. у Мелбурну, Аустралија.

Међународна музејска сарадња је *conditio sine qua non* цивилизованог света. То је најважнија порука Генералне конференције у Ставангеру.